

Asia: VN/36258/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Näemme erittäin tärkeänä, että nuorten ammatilliseen kuntoutukseen pääsee jatkossakin ilman sairaus- tai vammadiagnoosia. Nuorten syrjäytyminen on hyvin monitahoinen ongelma eikä kaikilla syrjäytymisvaarassa olevilla nuorilla ole diagnosoituja sairauksia (ja tästä huolimatta tuen tarve ja syrjäytymisriski saattaa olla suuri). Olemme toimineet NUOTTI-valmennuksen palveluntuottajana kyseisen kuntoutuspalvelun aloittamisesta saakka (v. 2018) ja käytännössä päässeet todistamaan miten vaikuttava ja nuoren kuntoutumiselle merkityksellinen palvelu on kyseessä.

Palveluiden laadun ja riittävän saatavuuden kannalta näemme huolestuttavana muutokset, joita on tapahtunut sen jälkeen, kun Kela kesäkuussa 2023 tarkensi NUOTTI-valmennuksen kohderyhmää. Nuorilta ja sidosryhmiltä on tullut hämmentynyttä palautetta myöntöperusteiden epäselvyydestä ja epätasa-arvoisuudesta, vähentyneet asiakasmäärät ovat ajaneet palveluntuottajat ahtaalle ja nuorten palveluverkostossakin on epätietoisuutta NUOTTI-valmennuksen jatkosta ja olemassaolosta. Suuri työ on siis tehtävänä siinä, että kuntoutuksen myöntöperusteet tulevat selkeiksi ja niitä sovelletaan kaikille tasapuolisesti (riippumatta Kelan vakuutuspiiristä tai virkailijasta). Myös sidosryhmille tiedottaminen on tärkeää, sillä harva nuori osaa täysin itsenäisesti hakeutua ammatillisen kuntoutuksen palveluihin. Palveluntuottajien ja Kelan tekemän työn ansiosta NUOTTI-valmennuksen tunnettuus ja saavutettavuus ovat vuosi vuodelta kasvaneet, joten on tärkeää, ettei tämä aiempien vuosien työ valu hukkaan.

NUOTTI-valmennukseen kuuluu olennaisena osana verkostotyö ja nuorelle tarpeellisen palveluverkon kokoaminen. Kuntoutuksen ulkopuolelle ei tulisi liian tiukasti rajata niitä nuoria, joilla on jokin asiakkuus- tai hoitokontakti esim. sosiaali- ja terveydenhuollossa tai TE-palveluissa. Kela on todennut, ettei ammatillinen kuntoutus ole tarkoitettu paikkaamaan puutteellisia terveystalvueluita, mutta samoin voidaan todeta, ettei terveystalvueluita ole tarkoitettu paikkaamaan ammatillisen

kuntoutuksen palveluita. Se, että nuorella on esim. harvakseltaan toteutuvia tapaamisia muissa palveluissa, ei takaa hänen saavan niistä tukea ammatilliseen kuntoutumiseen. Näin ollen limittäin ja yhteistyössä toteutetut palvelut nuoren tarpeen mukaan pitää mahdollistaa.

Kelan tutkimuspäällikkö Karoliina Koskenvuo listaa 24.3.23 Kelan verkkosivuilla julkaistussa kirjoituksessaan kattavasti seikkoja, joiden mukaan nuorten ammatillisen kuntoutuksen myöntöedellytysten tiukentaminen ei todennäköisesti toisi säästöjä vaan päinvastoin lisääisi kustannuksia. Myös HAMK:n NUOTTI-valmennuksesta tekemässä tutkimuksessa (2021-22) nousi esiin miten tuloksellinen ja tehokas tämä kuntoutuspalvelu on. Kyseisen tutkimusryhmän jäsenet suosittelivatkin pohtimaan, miten valmennus tavoittaisi yhä useamman tukea tarvitsevan nuoren mieluiten heti peruskoulun jälkeen. Tutkimuksessa haastatellut nuoret kokivat, että he olisivat hyötäneet valmennuksesta jo paljon aiemmin (Kelan tiedote 13.12.2023).

Kelan tiedotteen mukaan pitkään jatkunut kasvu nuorten työkyvyttömyyseläkkeissä on vihdoinkin kääntynyt laskuun ja vuonna 2022 työkyvyttömyyseläkettä sai jo hienoisesti pienempi määrä nuoria kuin aikaisempina vuosina. Samaan aikaan yhä useampi nuori sai ammatillisen kuntoutuksen palveluita, joten kuntoutuksen merkitys nuorten työ- ja opiskelukyvyn vahvistumisessa lienee kiistaton.

Hallituksen esityksessä ja lakimuutoksen tausta-aineistoissa ei ole juurikaan tuotu esiin nuorten syrjäytymisen yhteiskunnalle aiheuttamia valtavia ja kasvavia kustannuksia. Kuten tiedetään ja monissa tutkimuksissakin on todistettu, syrjäytynyt nuori aiheuttaa yhteiskunnalle suuria kuluja, puhumattakaan syrjäytymisestä seuraavista inhimillisistä kärsimyksistä.

Nuorten ammatillinen kuntoutus tulisikin nähdä ennemminkin investointina tulevaisuuteen kuin pelkkänä kulueränä budjetissa. Ehdotamme tarkemman selvityksen tekemistä siitä, mikä on nuorten ammatillisen kuntoutuksen palveluihin sijoitetun pääoman yhteiskunnallinen tuotto. Edellä mainittujen tutkimustulosten pohjalta nuorten ammatillisen kuntoutuksen palveluita tulisi pikemminkin laajentaa ja lisätä eikä todellakaan vähentää.

Lähteet:

Kelan tutkimusblogi 24.3.2023

<https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/618981/nuoren-ammattillisen-kuntoutuksen-myontoedellytysten-tiukentaminen-ei-todennakoisesti-toisi-saastoja-vaan-lisaisi-kustannuksia>

HAMK:n tutkimus, NUOTTI-valmennuksen toteutuminen:

<https://www.hamk.fi/projektit/nuotti-valmennuksen-toteutuminen-tutkimus/>

Kelan tiedote 13.12.2023

<https://www.kela.fi/ajankohtaista/nuotti-valmennus-antaa-nuorelle-valmiudet-parjata-itsenaisesti>

Huhta Mira
Hevostoiminta Laukki Oy - NUOTTI-valmennuksen palveluntuottaja